

Győztesek Köztársasága

GYŐZTESEK

Dunai András (1986) fiatal fényképész fotográfiái egy új és lehetetlen vállalkozás esztétikai lenyomatai. Kamerája egyszerre van jelen az intimitás közelségében, és iktatódik ki láthatatlanul, hogy egy különös világ eseményeinek belső titkai tárulhassanak föl előttünk.

Ez a különös világ egy egyedülálló kísérlet „laboratóriumában” fejlődött ki.

Magasan képzett értelmiségiek rendezték be mindennapjaikat egy erdőbe telepített táborban. Önellátó életet éltek; az éleletről és az ivóvízről maguk gondoskodtak: építettek, kertészkedtek, főztek, ástak, falat meszeltek, miközben önmagukat megfigyelve, saját kutatásuk alapnyáivá váltak.

Dunai András egy a volt táborlakók közül, aki fényképészként rögzítette a kísérleti folyamatot.

A kísérlet, ahogy azt néhány kép megmutatja, tisztázatlan okok miatt félbeszakadt. A telep ma már csak a tábor nyomait őrzi.

Az első kép széles perspektívában mutatja a tábor egy jellegzetes pillanatát. A kapu a fénykép jobb alsó harmadába esik; egy negyven körüli szőke, hosszú hajú nő kapaszkodik bele, és húzza egész testével a jobb szárnyát, hogy kitérüljön az erdei úton érkező fiatal, inas férfinak. A férfi talicskát tol maga előtt, a talicskában nagy ballon víz van. A kapun innen, a kép bal alsó harmadában egy kerekesszékes, idős férfi helyezkedik el. Karmozdulatával a vízhozót sürgeti, talán kiált is neki valamit.

A második kép jobb alsó negyedét egy eltátozott szájú öregember arca tölti ki, épp beleharapni készül egy körtébe. Az arcot mély árkok szabdalják, a tekintete a távolba irányul; észre vett valamit messze a képkivágattól balra. A körtén még nincs harapásnyom, a száj előtt lebeg. Az öregember erősen kopaszodik, halántéka körül néhány ősz tincs lobog. Az arc az első képen látható kerekesszékes figurához tartozik. Az arc mögött, a kép jobb felső és bal felső negyedében férfiak állnak egy kis téren, körülöttük, a kép háttérében me-

szelt házakat látni, egyikük, amely a bal felső részre esik, elkülönül a többitől: nagyobb, és közelebb van a térhez. Feltehetően a tábor központi épülete.

A téren négy férfi látható. Mindegyik háttal a fényképezőgépnek. Egy irányba néznek. Egyikük keresztbe font karral, másikuk csípőre tett kézzel áll. A harmadik guggol, a negyedik épp elindult a másik három nézésirányába. Talán földmunkálatot végeznek.

Ez a kép is a munka témájához kapcsolódik. Itt azonban nem szerepelnek sem a tábor épületei, sem az erdő fái. A kép alsó harmadában egy dülöt látni, felső kétharmadában a kék eget, amelyet néhány felhő csipkéz. A nap süt.

Asszonyok állnak a képen. A legközelebbi alak a kép jobb szélén áll, balra néz, egyik kezét a kapára támasztva, másikkal széles karimájú szalmakalapját nyomja a fejébe. A szél erősen fúj; a kalap alól kilógó tincsek a tekintet irányát követik, balra elfekszenek. A nő szakadt fekete szövetcabátban van, melynek gombjai a kabát alatt lévő vastag rétegektől erősen feszülnek.

Valamivel hátrébb, a képnek inkább a bal oldalán-közepén, följebb a dülön, két középkorú asszony ugrál. Egyikük, bal lábát felemeli a lendületszerzéshez, hogy a két kézzel feje fölé emelt kapájával lecsapjon a másik nőre, akiről nem lehet eldönteni, hogy felugrani készül vagy a földre lehuppanni. Inkább az utóbbi. A lábai már nem érik a földet; inkább hátravetődik, mintsem ugrik. A száján széles mosoly, a szeme csukva, két kézzel szorítja a szalmakalapot a fejére. Mindketten rongyokba vannak csavarva.

Ez a fénykép egy vacsorajelenetet ábrázol. Szűkös képkivágat, a figurák beleszorulnak a látvány ablakába.

Az asztal hosszanti irányból látszik, kicsit felülről. Túlsó végén egy fiatalember ül, félredöntött fejjel, beletörődött ábrázattal, a képből révetegen balra kinéz. Nyakában piros síp lóg. Közvetlenül tőle balra egy idősebb férfi ül, az előbbinek magyaráz, talán kérdez: homlokán felszaladnak a ráncok, nyitott kézfejét a fiatalabb felé tartja. A kameraobjektívhez közelebb (perspektivikusan az előző figura alatt) egy másik idősebb férfi mond valamit a tőle jobbra ülőnek, aki teljes törzsével kicsavarodva, ellentétes irányból néz vissza a másikra. Az idősebb tenyere a fiatalabb vállán, aki megenyhült arccal néz fel társára. A kamerához még közelebb egy másik páros beszélget. A kanál főzelék előtt épp elnyílnak az ajkai annak, amelyik a beszélőt figyeli. A beszélő nekünk háttal ül.

Az asztal innesső fője üres. A jobb oldali sarkán a kerekesszékes idős férfi ül, és ugyanabba az irányba néz ki a képből, amelyikbe a túlsó végén lévő, piros síp fiatal férfi. Az ő ábrázata azonban nem beletörődő, hanem várakozó. Valamit figyel, valakit vagy valakit vár. Az ölébe terített hosszú kendő egészen a földig ér, kilátszik alóla a kézfeje, amely csukva van, valamit szorongat.

A kompozíció okozta furcsa térviszonyoknak köszönhetően ennek az idős férfinak a fejbűbját megérinti a túlsó asztalfőn ülő férfi ételért nyúló, nyitott kézfeje, noha a távolság köztük több méter is lehet.

Az asztal jobb oldalán, a kerekesszékes idősebb férfi jobbán nők ülnek egymás mellett, és egymáshoz fordulva beszélgetnek. A kerekesszékes szomszédja szintén nekünk háttal ül, társai felé fordul. Az ő jobboldali szomszédja hátra dől, és a fejét is hátraveti, hogy az épp érinti a kép legszélét; száját eltávta nevet. Az ő szomszédja velünk szembefordulva beszél a nekünk háttal ülővel. Kezében felemelt pengéjű kés van, egy szórakozott gesztus rögzített pillanata. Közte és a piros síp fiatal férfi között két másik nő helyezkedik el: egy fiatalabb és egy középkorú. A hozzánk közelebb eső szintén nevet, arcát a piros síp szomszédjának mellébe temeti, de kinyújtott mutatóujjával az ég felé bök. A közte és a túlvégen ülő férfi közt ülő fiatal nő testtartásában felfedezni a visszahőkölés gesztusát, mint aki ki akar vonódni abból a helyzetből, amelynek talán ő maga volt a létrehozója. Szája sarkában kényeszerű mosoly, tekintete az asztalon lévő ételek egyikére összpontosít.

Az asztalon nagy fazékban főzelék, három tál gyümölcs (alma, körte, szőlő, szilva), sült dagadó, gőzölgő rizs, linzer, zserbó, két kancsó fehér és egy kancsó vörösbor. A táborlakók előtt üres tányérok, félig telt poharak; a vacsora utolsó percei.

A soron következő kép tere azonos az előző kép terével, de a kivágat más: sokkal tágasabb, levegősebb. A képen táncolnak. Az asztal a háttérben a falhoz állítva, a székek feltornyozva a sarokban. A táncter közepén egy pár ropja: a férfi vászonnadrágban, ingujja feltúrva, nyakkendője hátra dobva: két kézzel tolja el a nőt, hogy a következő pillanatban visszarántsa. Egyik lába kifeszítve, másik térdben enyhén behajlítva; hátratulja a csípőjét, a törzsével kissé előredől, tekintetével a lába elé koncentrálna. A nő előreszegett fejjel keresi a férfi tekintetét, arcán csábító mosoly, vagy csak a hevült és vad öröme. Két karja megfeszül, ahogy a férfi karjába kapaszkodik. Csípőjét annyira hátratulja, hogy tulajdonképpen leguggolni készül.

A pár mögött néhány lépéssel, szemben a kamera nézőpontjával hárman állnak egymás mellett, és tapsolnak. A jobb oldalon álló, egyébként jól karban tartott, de már korosodó nő arcán irigységet lehet felfedezni. A közepén álló fiatal férfi arcán féktelen öröm cikázik át, a bal oldali nő pedig az előbbi felé fordul, szintén széles mosollyal az arcán, valamit mondani akar.

Az előbbieket takarásában, pár lépéssel hátrébb, a falhoz állított asztalnak dőlve egy nő áll, meggyújtatlan cigarettával a szájában. Arcáról semmilyen kifejezést nem lehet leolvasni, bár ennek lehet oka a távolság és a féltakarás.

Előszörre úgy tűnhet, hogy a táncosokat nézi, pedig a kamerát.

Egy széles sávot, majdnem a kép harmadát egy másik pár takarja ki, ők egészen közel vannak a kamerához. Őket nem nézi senki, az ő táncuk diszkrétebb, de ugyancsak dinamikus. Két nő. Szemből fogják egymás kezét, rugózó bal lábukon állnak, jobb lábukkal, a másik levegőben lévő jobb lába mellett keresztbe elrúgnak. A teltebb, széles mosolyú nő dereka köré csavarva fehér kötött gyapjú pulóver. Viselete egyszerű, V-nyakkivágatú piros póló, sötét nadrág, elnyútt sportcipő. A másik nő oldalt csíkos mackónadrágban van, és egy ehhez semmilyen módon nem illő elegáns blézer. Szőke hajkoronáját feltölt napszemüveget tartja egybe, hátul egy nagy csat, ami nemsokára elengedi a súlyos hajzúhatagot. Ez a nő nem mosolyog és nem vidám. Arcán inkább az igyekezet látszik; a partnere lábának mozgását nézi.

Az alábbi képen egy férfi tart előadást. Az a férfi, aki az előző képen feltúrt ingujjban táncolt. Még a viselet is megegyezik, a különbség csak annyi, hogy ezen a képen fekete kereszt szemüveget visel. Itt is fel van túrva az ingujja. Az sem kizárt, hogy a két kép ugyanazon a napon készült, talán csak pár óra különbséggel.

Összeszorított ajkai közé tollat csipentett, szemüvege fölött elnéz, mint aki egy kérdésre keresi a megfelelő választ. Egyik kezével hajába túr, miközben a mutató és a középső ujj között jegyzetpapírok vannak. Másik keze a mögötte lévő asztalra kapaszkodik, fenékel az asztal lapjának támaszkodik.

A kép meglehetősen közélről készült; a férfi fejbúbja érinti a kép tetejét, és combközépnél van elvágva. Inas karján kivehető a pórusok. Bár a plafon felé néz, törzsével mégis a kamera felé fordul: nem kizárt, hogy pózol.

Ez a kép hasonló helyzetet rögzít, mint az előző, csak az előadást most egy nő tartja. Ez a nő szintén táncol a korábbi képen: ő az, aki a lábát nézi. Ezen a képen egyenesen áll az asztal előtt, enyhén félredöntött fejjel olvassa az arca elé tartott jegyzeteit, másik karja könyékben behajlítva, kinyújtott mutatóujjával szigorúan magyaráz.

Ezen a képen egy férfi áll háttal egy ház előtt, mindkét tenyerével szemellenzöt formáz, és bámul a nap felé, talán egy repülőgépet lát. A ház ablaküvegén tükröződik az arca, így szemből is látni: szája finoman elnyílik, álla borostás, szemére árnyék vetül.

Magas, nyúlánk férfi megy keresztül a táboron elszánt léptekkel – öltönyben, lakkcipőben, hátratett kézzel. Félig mögötte, félig mellette egy másik férfi halad, léptei rövidebbek, sejtetően szaporábbak is, nyakában kis piros síp lengedez. Egyik kezében irattömb, másik kezével jobbra mutat, az egyik ház felé, de az öltönyöst ez nem érdekli, balra tekint, valamit észrevett. A kép háttérében, jóval odébb alakokat látni: sziluettek. Dolgozó férfiak és dolgozó nők sziluettjét.

Ugyanaz a hórihorgas férfi, de most fehér vászonnadrágban, fehér nyári pulóverben, egy tágas szobabelsőben. A kép oldalnézetből készült.

A férfi a táborlakók előtt áll, mindkét karja a magasban, fejét kissé oldalvást dönti, szemét lehunyja, a hallgatóság áhítattal figyel: van, aki a tenyerén támasztja meg az állát, van, akinek mindkét karja az asztallapon fekszik, összekulcsolt kézfejekkel, egy nő a többiek-től elütő módon azonban a plafont nézi, mellén keresztbe font karral. A kerek szék idős úr ezt a nőt figyeli.

Az előbbi hallgatóság most áll, tülekedik, egymáshoz préselődnek a testek, a karok kinyúlnak a hórihorgas felé, de a táborlakók és a fehér ruhás között egy fegyveres őr áll és a piros sípos fiatalember, aki laokoóni elszántsággal védelmezi a hórihorgast a kígyózó karoktól.

Egy nagytotál az éjszakai táborról. Az emberek elmosódó, apró fekete sziluettjét az épületek lángja rajzolja meg. A táborlakók égő ruhákat hajigálnak be a nyitott ajtókon. Két alak karon fogva cibál ki egy harmadikat a központi épületből. A tér közepén egy kerek szék fekszik az oldalán.

Az utolsó kép hasonló beállításból készült, nappali felvétel. A házak egy részének már csak a nyoma látható. Az előtérben, a kapu helyén óriási halom sít. A kerítés sincs már a helyén. Három markológép bontja el a megmaradt épületeket.

Süt a nap. Esik a hó. ■ ■ ■

Gerőcs Péter 1985-ben született Budapesten. Az ELTE esztétika-magyar szakán szerzett diplomát. Könyvei: *Zombor és a világ* (2010), *Tárgyak* (2012), *A betegség háza* (2013). A *Győztesek köztársasága* című regénye az idei Könyvhétre jelenik meg a Kalligramnál.